

De kern plus een link.

**Naar een Sportevenementen
Informatie Systeem**

Koen Breedveld

Paul Hover

De kern plus een link.

Naar een Sportevenementen Informatie Systeem

in opdracht van netwerk Kracht van Sportevenementen

**Koen Breedveld
Paul Hover
m.m.v. Arjen Davids en Vera Scholten**

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut*

Inhoudsopgave

Management samenvatting	7
1. Inleiding	9
2. Actuele stand van zaken kennis over sportevenementen	11
3. Visie stakeholders en ervaringen elders	15
4. Conclusies en aanbevelingen	23
Referenties	27
Bijlage A Ondervraagde personen en organisaties	29

Management samenvatting

Sportevenementen nemen een betekenisvolle plaats in in het sportbeleid en in de beleving van de sport in Nederland. Rijk, provincies, gemeenten en bonden investeren in sportevenementen omwille van de maatschappelijke betekenis van evenementen. Toch staat de kennisverzameling over sportevenementen nog relatief in de kinderschoenen. Het netwerk Kracht van Sportevenementen wenst hierin verandering aan te brengen en wil een impuls geven aan de kennisverzameling over evenementen. Het heeft daarop aan het Mulier Instituut om advies gevraagd aan welke informatie over Nederlandse sportevenementen behoefte bestaat bij partijen in het veld; hoe dit aansluit bij bestaande informatieverzamelingen en richtlijnen; en hoe aanvullende informatie het beste kan worden verzameld, beheerd en ontsloten.

Voor het onderzoek is deskresearch uitgevoerd, zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van vier Nederlandse organisaties (ministerie van VWS, Kenniscentrum Sport, Wesp en Respons), met twee centrale organisaties in Denemarken en in het Verenigd Koninkrijk, en zijn groeps gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van lokale overheden, bonden en evenementenorganisatoren.

Vastgesteld werd dat er - mede door de initiatieven van de Wesp - de afgelopen jaren het nodige aan sportevenementenonderzoek heeft plaatsgevonden. De 'modelaanpak' en de platformoverleggen van het netwerk Kracht van Sportevenementen hebben eraan bijgedragen dat kennis over evenementen beter wordt gedeeld. Desondanks signaleren we dat de kennisinfrastructuur ten aanzien van sportevenementen niet is meegegroeid met de toenemende maatschappelijke en politieke aandacht voor het thema sportevenementen. We signaleren dat relevante kennisorganisaties nauwelijks zijn aangesloten op dit thema, dat er geen sprake is van stelselmatige dataverzameling en monitoring en evenmin van wetenschappelijke verdieping. Er is bij kennisvragers niet of nauwelijks budget voor onderzoek, noch in geld noch in tijd. Onderzoek en beleid/praktijk zijn weinig op elkaar betrokken. De richtlijnen die zijn ontwikkeld worden herkend en gebruikt in het veld, maar desondanks laten de onderzoeken zich nog niet goed met elkaar vergelijken omdat er grote verschillen blijven bestaan in de wijzen waarop de onderzoeken worden uitgevoerd. Grote onderzoeksmatige thema's worden niet of nauwelijks geadresseerd en er worden niet of nauwelijks stappen gezet met betrekking tot innovatie in dataverzameling en onderzoekstechnieken. Een helder en compleet overzicht van de relevante literatuur en de belangrijkste uitkomsten daarvan ontbreekt.

De achtergronden hiervan zijn meervoudig. Een factor die meespeelt is dat bij sportevenementen veel (lokale) spelers betrokken zijn die nauwelijks over onderzoeksbudget beschikken. Bijna alle energie gaat naar de organisatie van het evenement zelf. Bovendien lijkt er weinig behoefte te zijn aan onafhankelijk toetsend onderzoek naar de effecten van het evenement. Die vraag is eigenlijk alleen opportuun als er in het beleid een schaa sprong moet worden gemaakt.

Wel is grote behoefte aan praktische kennis, die op een toegankelijke wijze (mondeling) wordt ontsloten en gedeeld. Face to face bijeenkomsten worden om die reden gewaardeerd. Daarnaast bestaat er behoefte aan overzicht over de beschikbare kennis, en aan een vraagbaak die men kan raadplegen als er (ad hoc) kennisvragen opdoemen.

Duidelijk is dat er aan de kennisinfrastructuur rondom sportevenementen nog veel te verbeteren valt. We benoemen als belangrijkste bouwstenen van een Sportevenementen Informatie Systeem (SIS):

- A. Uitbouw van de bestaande face to face kennisuitwisseling;
- B. Opzet van een Monitor Sportevenementen, bestaande uit een mail-attendingsservice; een website als vindplaats voor de onderliggende rapporten; een jaar-rapportage; en een kennis back office (netwerk van key-experts die gebeld of gemaild kunnen worden met gerichte vragen);
- C. Investerings in verdiepend onderzoek, dat de budgetten van lokale stakeholders overstijgt.

Vervolgstappen op weg naar een dergelijk systeem zijn:

- 1. Overleg met het Kenniscentrum Sport en het Mulier Instituut (en de Wesp) hoe zij mee vorm kunnen geven aan de activiteiten genoemd bij bouwstenen A en B;
- 2. Faciliteer de Wesp (financieel) en beleg daar formeel een verantwoordelijkheid voor de realisatie van een systeem van kwaliteitsbewaking (doorontwikkeling richtlijnen en toezicht op toepassen ervan);
- 3. Leg contact met de opstellers van de Kennisagenda Sport en Bewegen en oefen invloed uit opdat er binnen nieuwe sportonderzoeksprogramma's meer ruimte komt voor het thema sportevenementen (bouwsteen C);
- 4. Bespreek met de Rijksoverheid en met de andere stakeholders in hoeverre er bereidheid is om middelen te poolen en aan te wenden voor meer verdiepende onderzoeken (bouwsteen C);
- 5. Benoem twee trekkers binnen het netwerk die verantwoordelijk zijn voor de realisatie van het SIS.

1. Inleiding

Nederland kent een rijke traditie waar het gaat om het organiseren van sportevenementen. De Nijmeegse Vierdaagse, de TT in Assen, de Military in Boekelo en de Amstel Gold Race zijn maar een paar van de sportevenementen die een lange historie kennen én internationaal een grote reputatie genieten. In aanvulling daarop kent Nederland een rijk geschakeerd landschap van evenementen die ook een breedtesportelement kennen, zoals hardloophwedstrijden. Bovendien investeren gemeenten en provincies samen met bonden en evenementenorganisatoren in het binnenhalen en organiseren van internationale topsportevenementen zoals EK's en WK's.

Naar schatting telt Nederland zo'n 600 grotere sportevenementen, reguliere competities niet meegeteld. Een klein aandeel daarvan wordt gerekend tot de topevenementenkalender. In 2016 betreft dat twee evenementen (EK atletiek, start Giro d'Italia) en in 2017 vier (Grand Final Triathlon, EK voetbal dames, EK hockey, WK shorttrack). Tezamen zijn de sportevenementen jaarlijks goed voor 77 miljoen bezoeken¹. De Rijksoverheid investeerde in de periode 2002-2013 jaarlijks 4,7 miljoen euro in sportevenementen. Lokale overheden en sponsors investeren nog eens enkele miljoenen in sportevenementen, burgers geven jaarlijks 1 miljard euro uit tijdens en voor sportevenementen.

Helder is dat sportevenementen in Nederland een betekenisvolle plaats innemen in het sportbeleid en in de beleving van de sport in Nederland. Sportevenementen kunnen, door het enthousiasme en de belangstelling en media-aandacht die ze genereren, van grote betekenis zijn voor de samenleving als geheel én voor de sport². De kracht van die evenementen wordt ook herkend door het Rijk. Die erkenning komt tot uitdrukking in het Beleidskader Sportevenementen (ministerie van VWS, 2013) en de budgetten en activiteiten die daaruit voortvloeien. Lokale overheden en 'de sport' hebben de netwerkorganisatie Kracht van Sportevenementen opgericht om uitdrukking te geven aan het belang dat ze hechten aan sportevenementen en de wens om daarin nog verder stappen te maken.

Dit gezegd zijnde dient ook te worden geconstateerd dat de kennisverzameling over sportevenementen nog in de kinderschoenen staat. Met regelmaat worden er evaluaties uitgevoerd en er zijn ook richtlijnen ontwikkeld die ook worden toegepast, maar desondanks is de kennisverzameling en -verspreiding over sportevenementen beduidend minder ver gevorderd dan bij thema's als de sportdeelname, het wel en wee van verenigingen of het voldoende bewegen - topics met een duidelijk track-record en uitgekristalliseerd stelsel van spelers, datasets, monitors en websites. De (schaarse) informatie over sportevenementen is versnipperd over uiteenlopende organisaties, websites, rapporten en databases. Daarnaast zijn er duidelijke informatiehiaten te benoemen: onderwerpen waar geen of onvoldoende informatie over beschikbaar is. Bovendien ontbreekt het aan een compleet en actueel overzicht welke informatie er over sportevenementen is en waar die (onder welke voorwaarden) te verkrijgen is.

Het netwerk Kracht van Sportevenementen wenst hierin verandering aan te brengen en heeft daarbij om advies gevraagd "over de wijze waarop het netwerk Kracht van Sportevenementen kernindicatoren over

¹ Zie, voor de meeste van deze gegevens, Hover et al. 2014.

² Het is hier niet de plaats om nader op die kracht in te gaan. Zie voor meer informatie het Brancherapport Sportevenementen uit 2014 (Hover et al. 2014).

sportevenementen kan verzamelen, inzichtelijk kan maken en up-to-date kan houden, waaruit op meer algemeen of abstract niveau lessen geleerd kunnen worden om evenementen in de toekomst te versterken.” Die vraag is geconcretiseerd door te vragen naar advies over de haalbaarheid van een database met kengetallen over sportevenementen, en van een format voor een basisrapportage voor evenementen-evaluaties.

Het Mulier Instituut heeft daarop een voorstel ontwikkeld en daarbij gesteld dat een database en standaard rapportage tool oplossingen kunnen zijn, maar dat daar nog een vraag achter zit die eerst beantwoord moet worden, namelijk:

Aan welke (vergelijkende) informatie over Nederlandse sportevenementen bestaat er bij partijen in het veld behoefte; hoe sluit dit aan bij bestaande informatieverzamelingen (databases, monitors) en WESP-richtlijnen; wat dient er aanvullend aan informatie te worden verzameld; hoe kan die informatie effectief worden verzameld én beheerd; en welke wijze van ontsluiten van informatie sluit het beste aan bij de wensen van partijen in het veld?

Afgesproken is dat het Mulier Instituut ook meeneemt welke partijen op dit moment rollen vervullen in een van deze processen én in de toekomst een rol zouden willen en kunnen vervullen. Als eindrapport werd een helder en bondig advies aan de werkgroep Kennisdeling voorgesteld over hoe een Sportevenementen Informatie Systeem (SIS) eruit zou kunnen zien, inclusief de weg daarnaartoe (stappenplan, partners, middelen).

Voor dit onderzoek is deskresearch uitgevoerd, zijn individuele gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van vier Nederlandse organisaties en twee buitenlandse organisaties en zijn groeps gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van lokale overheden, bonden en evenementenorganisatoren³. Een compleet overzicht van de diverse gesprekspartners is na te lezen in bijlage A.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode medio mei - medio juni 2016. Op 16 juni zijn de voorlopige uitkomsten gepresenteerd bij een sessie waar zeven van de leden van het netwerk Kracht van Sportevenementen bij aanwezig waren.

De opbouw van de rapportage is als volgt. In hoofdstuk 2 schetsen we een beeld van de ‘kennisinfrastructuur’ rondom evenementen, zoals wij die waarnemen. In hoofdstuk 3 doen we verslag van de diverse gesprekken die we hebben gehouden. In hoofdstuk 4 trekken we conclusies ten aanzien van de inrichting van een Sportevenementen Informatie Systeem en de weg daarnaartoe.

³ Intentie was om steeds gesprekken te voeren met 6-8 personen. Dat bleek in de korte tijdspanne van het onderzoek een te grote ambitie. Uiteindelijk zijn er groeps gesprekken gevoerd met steeds 4 personen.

2. Actuele stand van zaken kennis over sportevenementen

Voor we verslag doen van de diverse gesprekken en de visie van de betreffende organisaties, schetsen we eerst een beeld van de huidige kennisinfrastructuur op het terrein van sportevenementen.

Onderzoeksbureau Respons houdt als enige organisatie in Nederland bij welke sportevenementen waar plaatsvinden en verzamelt daarover bij de organisatoren basale informatie (openingstijden en toegangsprijzen, contactgegevens, en opgaves van bezoekersaantallen). Die informatie wordt gebundeld in een database en in jaarlijkse rapportages, welke tegen betaling beschikbaar zijn. Met NOC*NSF samen genereert Respons een landelijke evenementenkalender, waar zichtbaar wordt wanneer en waar er welke evenementen plaatsvinden. Die informatie is vooral op consumenten gericht. Evaluaties en onderzoeksverslagen zijn daar niet in opgenomen.

De overheid (VWS) verzamelt van evenementen die subsidie aanvragen bij het ministerie nadere details over het te houden evenement⁴. Dat betreft diepgravender informatie dan de informatie die Respons verzamelt, zoals doelgroepen, samenwerkingspartners, verwachtingen en - achteraf - evaluaties. Die informatie is niet publiekelijk toegankelijk en is ook deels concurrentiegevoelig. De informatie dient primair voor de afwikkeling van de subsidie en wordt niet opgeslagen in een database. Jaarlijks worden er zo'n 10 tot 15 subsidieverzoeken ingediend, vooral voor de grotere internationale evenementen. Over de overige (jaarlijkse) evenementen verzamelt het ministerie niet zelf kennis. Verder zet VWS in op kennisdeling via verplichte monitoring en evaluatie (conform WESP richtlijnen) van de door haar gesubsidieerde evenementen, het openbaar beschikbaar stellen van de uitkomsten van de evaluaties via de modelaanpak evenementen, en participatie in de netwerkorganisatie Kracht van sportevenementen.

Het netwerk Wesp (Werkgroep Evaluatie Sportevenementen) heeft richtlijnen ontwikkeld voor het uitvoeren van evaluaties. Een deel van die richtlijnen is breed geaccepteerd en wordt alom gebruikt, een ander deel behoort nog niet tot de dagelijkse praktijk van evenementenevaluatie. Voor het ontwikkelen en herzien van richtlijnen heeft de Wesp op beperkte schaal middelen ontvangen van derden (ministerie, NOC*NSF, Kracht van Sportevenementen). Verder ontvangt het netwerk geen financiering. Het netwerk kent geen juridische structuur. Deelname is op vrijwillige basis en varieert naar gelang de timing van vergaderingen en thema's die op de agenda staan. Evaluaties worden uitgevoerd door netwerkleden (vooral onderzoekers). Via collegiale peer-reviews wordt een minimaal⁵ systeem van kwaliteitsborging onderhouden. De Wesp onderhoudt een database met rapporten waarin de Wesp-richtlijn is gebezigd. Op de website zijn rapporten te vinden over 55 evenementen (als pdf). Er is geen database van de achterliggende onderzoeken en die informatie wordt ook niet op elkaar betrokken of onderling vergeleken. Die wens is er wel degelijk, maar tot op heden ontbreekt de

⁴ Dit vindt plaats ten behoeve van de inhoudelijke onderbouwing en verantwoording van de subsidieaanvraag voor sportevenementen bij de Rijksoverheid (VWS). De vragenlijst is zodanig opgesteld dat met deze vragen ook een aantal belangrijke aspecten rondom de organisatie van een evenement (conform de modelaanpak evenementen) onder de aandacht worden gebracht.

⁵ We noemen dit minimaal, omdat er geen sanctie staat op het niet laten uitvoeren van een peer review, deze reviews in principe niet openbaar worden gemaakt, en omdat een review door peers die elkaar kennen en van elkaar afhankelijk zijn, iets anders is dan een kwaliteitssysteem waarbij controle plaatsvindt door een onafhankelijk gremium.

financiering. De website wordt onderhouden door de Hogeschool Arnhem en Nijmegen, op eigen kosten. Er is geen budget om de website tot hét verzamelpunt voor informatie over sportevenementen te laten uitgroeien, en daar compleet en actueel in te zijn.

Verder zijn er geen andere partijen die systematisch een rol spelen in het verzamelen van gegevens over sportevenementen. Het CBS beschikt over wat gegevens over aanbieders, maar investeert niet in het uitbouwen en aanscherpen van die gegevens. Het SCP verzamelt enige informatie over bezoek aan sportwedstrijden, maar is daarin beperkt in zijn mogelijkheden. Het Mulier Instituut geldt voor het ministerie van VWS als preferred supplier voor 'dataverzameling en monitoring'⁶ en beschikt uit dien hoofde over een bescheiden budget om de ontwikkelingen in het evenementenlandschap en het bijbehorende onderzoek te volgen, maar niet om zelf stelselmatig data te verzamelen. Dat leidt soms tot grotere en kleinere publicaties, waaronder het Brancherapport Sportevenementen in 2014 (Hover et al. 2014), maar niet tot een stelselmatige monitor zoals die er wel bijvoorbeeld is op andere terreinen (sportdeelname, verenigingen, bewegingsonderwijs, sportaanbieders, bij MI en bij andere partijen). Het RIVM doet niets met het thema sportevenementen (evenmin als organisaties als het CPB of het PBL).

Over sportevenementen is ook nog geen 'kernindicator' ontwikkeld, zoals dat wel gebeurde op veel andere beleidsthema's. Op ad hoc basis worden onderzoeken uitgezet bij bureaus als DSP (zie De Groot en Duijverstein 2013), het Mulier Instituut of andere leden van de Wesp, om werk te maken van specifieke deelthema's of om te komen tot nieuwe richtlijnen.

NOC*NSF bundelt, als centraal punt van de netwerkorganisatie Kracht van sportevenementen, informatie over vooral praktische aangelegenheden ten aanzien van sportevenementen op de website www.modelaanpakevenementen.nl. Daar worden goede voorbeelden gedeeld en worden thematisch vraagstukken geadresseerd. Wat niet gebeurt op die site, is een beeld geven van de stand van zaken van het sportevenementenlandschap en de ontwikkelingen dienaangaande. De website is met een inlogcode die op aanvraag wordt verstrekt toegankelijk.

Kennisdeling vindt verder plaats via de platformbijeenkomsten voor managers die zo'n vier keer per jaar worden georganiseerd door het netwerk Kracht van Sportevenementen, veelal rondom een sportevenement. De bijeenkomsten duren doorgaans een dagdeel en bevatten enkele inhoudelijke componenten en een netwerkdeel. Verder is er een directeurenbijeenkomst voor topevenementen (directeuren van grote evenementen die hebben plaatsgevonden en gaan plaatsvinden).

Kenniscentrum Sport heeft onder meer als taak om de kennis en informatie over sport in Nederland te bundelen en te verspreiden. Het onderhoudt hiertoe samen met onder andere de KVLO en het Mulier Instituut een 'Kennisbank Sport en Bewegen', publiceert artikelen (op 'Sportexpert') en heeft een portal ingericht waar informatie over sport wordt gebundeld (www.allesoversport.nl). Tot voor kort is er binnen het KCS en op de portal weinig aandacht geweest voor informatie over sportevenementenbeleid. Op de portal is inmiddels een thema 'Evenementen' benoemd. Op die plaats zijn momenteel 34 artikelen te vinden die op een of andere wijze te relateren zijn aan het thema 'evenement', ook als er niet nadrukkelijk een relatie is met sportevenementen als beleidsmatig thema. Kenniscentrum Sport is een inhaalslag aan het maken met het publiceren van meer beleidsmatig gerelateerde artikelen over de

⁶ De andere preferred suppliers zijn CBS, RIVM en SCP.

maatschappelijke en economische impact van sportevenementen op de portal en met het bouwen van een netwerk op dit thema. Het Kenniscentrum Sport verricht zelf geen onderzoek en legt ook niet zelf databases aan.

Samengevat luidt de voorlopige conclusie dat er met beperkte middelen veel is bereikt in het verzamelen en delen van kennis over sportevenementen, maar dat de kennisverzameling en ontwikkeling rondom sportevenementen geen gelijke tred heeft gehouden met het toenemende maatschappelijke en politieke belang dat de laatste jaren aan dit beleidsthema wordt toegekend. Belangrijke taken als dataverzameling en monitoring, methodische innovatie en kwaliteitsbewaking, alsmede kennisverspreiding, zijn niet belegd bij relevante organisaties en er worden nauwelijks middelen voor vrij gemaakt.

3. Visie stakeholders en ervaringen elders

In dit deel van het rapport doen we verslag van de diverse gesprekken die we hebben gehouden. We beginnen daartoe met de partijen die kennis aanbieden (Kenniscentrum Sport, De Wesp en onderzoeksbureau Respons). Vervolgens komen gebruikers van kennis aan het woord (gemeenten, bonden en evenementenorganisatoren). Tot slot kijken we naar Denemarken en het Verenigd Koninkrijk voor de ervaringen aldaar.

Kenniscentrum Sport

Het Kenniscentrum Sport (KCS, voorheen NISB) wordt door het ministerie van VWS gefinancierd om kennis over sport te bundelen en te verspreiden, onder andere via de portal www.allesoversport.nl. Het KCS ontvangt nu nog niet veel vragen over evenementen, maar sluit niet uit dat dat is omdat dit vroeger ook niet een speerpunt was van de organisatie. Als primaire doelgroep ziet het KCS gemeenten, bonden en het ministerie van VWS. Het instituut ziet zich graag als ‘kennismotor’ achter een netwerk die een aantal kennistaken van zo’n netwerk kan ‘verlichten’. Het instituut opereert ‘vraaggericht’ en ‘ondersteunend’. Het KCS staat open om een grotere rol te spelen in het bundelen, delen en verspreiden van kennis over sportevenementen. Daarvoor zou het wenselijk zijn dat er meer structureel overleg komt met het KCS en dat er helderheid komt over acties waar het KCS op zou kunnen inzetten zodat die in het werkplan 2017 kunnen worden opgenomen⁷. Overigens is die ruimte wel begrensd. Boven een bepaalde grens zou er sprake moeten zijn van additionele financiering.

Vanuit zijn ervaring met kennis delen wordt door het KCS benoemd dat het simpelweg opstellen van rapporten niet voldoende is om kennis te laten landen bij degenen die er wat mee moeten. In aanvulling daarop is het belangrijk om de kern van de boodschap ook samen te vatten in korte beelden of berichten, of te bediscussieren tijdens bijeenkomsten en symposia. Het KCS signaleert daarbij dat het een goede zaak is dat kennis langs meerdere kanalen wordt verspreid, simpelweg omdat “niet iedereen overall komt”. KCS kan en wil aan bovenstaande activiteiten graag een bijdrage leveren.

Het opstellen van databases acht het KCS zinvol vanuit het perspectief om belangrijke kerninformatie te borgen en te bundelen. Vooruitgang acht het KCS ook als een “Wesp-keurmerk” zou worden ontwikkeld en dit als criterium voor overheidsfinanciering zou gaan gelden. Dit zou impliceren dat de Wesp meer moet worden geformaliseerd. Vragen ziet het KCS verder vooral op het terrein van het genereren van meer maatschappelijke betekenis door bijvoorbeeld het opzetten van side-events. Die vragen hebben zowel betrekking op de wijze waarop dit soort activiteiten het beste kunnen worden opgezet, als op het evalueren ervan (aantonen impact).

Wesp

De Werkgroep Evaluatie Sportevenementen stelt vast dat de richtlijnen die zijn uitgeschreven goed worden gebruikt, vooral de richtlijnen die betrekking hebben op economie en op beleving. Beleidsmakers benoemen volgens de Wesp met graagte dat het onderzoek ‘conform de Wesp richtlijnen’ is uitgevoerd. Dit suggereert meer betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid dan met de huidige beperkte

⁷ Dit werkplan moet in september 2016 bij VWS zijn ingediend.

middelen voor onderzoek feitelijk kan worden geboden. De cijfers die uit de onderzoeken voortkomen worden veel gebruikt, zij het vooral als beleidsverantwoording. Daarbuiten bespeurt de Wesp weinig interesse in het onderzoek en ook niet om de kennis van onderzoekers beter te benutten bijvoorbeeld om lessen te trekken uit ervaringen. De ervaring van de Wesp is dat onderzoek en praktijk op tamelijk grote afstand staan van elkaar, waardoor kansen voor kennisbenutting worden gemist (vanuit het perspectief van de Wesp). De beeldvorming van de Wesp is dat “netwerken onvoldoende op elkaar zijn aangesloten” .

De Wesp signaleert zelf ook dat de cijfers die worden gegenereerd niet foutloos zijn. Er zijn soms vrij grote foutmarges. Opdrachtgevers lijken zich daar niet of nauwelijks aan te storen. Er lijkt geen urgentiegevoel te zijn om tot betere cijfers te komen.

Standaardrapportages worden door de Wesp niet gezien als middel om daar verandering in aan te brengen en worden vooral als beknellend ervaren (voor de onderzoekers). Men acht dit “verspilde moeite”. Als het de intentie is om cijfers over bijvoorbeeld economische impact beter vergelijkbaar te maken, dan zullen opzet en uitvoering van de betreffende onderzoeken veel nadrukkelijker in één hand, of een zeer beperkt aantal handen, moeten worden gegeven. Het ontwikkelen van een standaardformulier voor oplevering van kerncijfers is volgens de Wesp goed mogelijk en sluit wat betreft economische impact en beleving aan bij de ver doorgevoerde standaardisatie van dit type onderzoek. Tegelijk maakt dit dat de rapportages zelf minder gaan intrigeren én minder inspirerend worden om op te stellen voor de onderzoekers (die, niet zelden, vanuit eigen middelen aan de betreffende projecten bijdragen zoals door de inzet van docenten en studenten). Voor maatschappelijke impact wordt een dergelijke standaardisatie nauwelijks realistisch en zinvol geacht, omdat daar nog geen eenduidige richtlijnen en routines zijn ontwikkeld.

Voor de Wesp zijn de website en de bijeenkomsten de belangrijkste verspreidingskanalen. Leden van de Wesp refereren in presentaties en offertes aan de richtlijnen. Meer inzet pleegt men hier niet op.

Respons

Respons is al jarenlang als onafhankelijk bureau (“het CBS van de evenementen”) actief in het ophalen van informatie over evenementen. De informatie wordt verzameld in databases en tegen betaling ter beschikking gesteld aan geïnteresseerden via de verkoop van monitor-rapportages en online toegang tot de database. In 2016 en 2017 zal dat systeem verder worden geperfectioneerd en uitgebreid (dashboards). Op dit moment bevat de database informatie over zo’n 5.000 evenementen waarvan ongeveer 600 in de sport. Daarnaast onderhoudt Respons in een co-productie met NOC*NSF een Nationale Sportevenementenkalender (www.sportevenementenkalender.nl). Daarop staan zo’n 400 evenementen vermeld. De site bevat veel consumentengerichte informatie (prijzen, tijden) die ook wel wordt doorgeplaatst naar andere sites, en verder vooral door lokale overheden, bonden en organisatoren gebruikt.

Vanuit het oogpunt van Respons is het slecht gesteld met de kennisverzameling binnen de evenementenbranche (“De vogeltellers zijn verder dan wij”). Er wordt niet of nauwelijks geïnvesteerd in de benodigde gegevensverzameling en/of in innovatie op dat terrein. Sponsors vinden het (klaarblijkelijk) niet belangrijk genoeg. Zelf plaatst Respons grote vraagtekens bij de bezoekersaantallen die soms worden gerapporteerd, maar men ziet weinig mogelijkheden tot verbetering (“de markt krijgt de cijfers die het verdient”). Verdere aanscherping van richtlijnen acht

men niet de oplossing, zo lang er geen verplichting rust op het toepassen van richtlijnen. Respons pleit in dat opzicht voor een keurmerk, zoals de tijdschriftwereld die bijvoorbeeld wel al jarenlang kent⁸. Respons ziet een standaardrapportage niet als hét antwoord, hooguit als een stap in de goede richting en benoemt als optie het uitbouwen van de bestaande Respons database. Die zou publiekelijk toegankelijk gemaakt kunnen worden, maar dat zou betekenen dat de financiering van de database anders zou moeten verlopen. Respons neemt deel aan de bijeenkomsten van de Wesp en beoordeelt die als waardevol. Tegelijk signaleert Respons ook dat er vanuit de Wesp in zijn huidige vorm, met het ontbreken van financiering, te weinig kracht uitgaat om verandering en vernieuwing te kunnen afdwingen.

Ministerie van VWS

Voor het ministerie van VWS is het van belang om de Tweede Kamer en/of de Sportraad te kunnen voorzien van informatie over het resultaat van het evenementenbeleid: hoe staat dat beleid ervoor, wat is ervan de betekenis geweest. Voor het ministerie is het daarbij geen halszaak dat cijfers volledig vergelijkbaar zijn. 100% vergelijkbaarheid acht men “een stap te ver”, omdat de evenementen te divers van aard zijn. Wel is het ministerie genegen om een proces dat stappen zet in die richting, te faciliteren en daar randvoorwaarden voor te scheppen. “MKBA Bewijskracht” acht men van belang om het beleid te kunnen evalueren en om andere spelers (zoals het ministerie van EZ) te overtuigen van de waarde van sportevenementen, vooral bij de grote aansprekende internationale sportevenementen als EK voetbal, Youth Olympic Games en de Olympische Spelen. Men signaleert dat er nog fundamentele vragen leven bij het evalueren van sportevenementen en zou graag zien dat er met name ten aanzien van het meten van maatschappelijke impact (en de concept-richtlijnen die de WESP hiervoor heeft opgesteld) vooruitgang wordt geboekt. Verder is men van mening dat “het verhaal achter de waarde van sportevenementen” (waarom het zo belangrijk is dit evenement te organiseren) nog onvoldoende wordt verteld en dat hier communicatief nog winst te boeken valt.

Voor de eigen informatieverzameling zou het ministerie vooral gebaat zijn bij een systeem waar “snel wat kerninformatie” te vinden is aangevuld met een doorverwijzing naar een persoon voor nadere informatie (“wie kan ik daarover bellen”). Ook een verdiepingsslag op de diverse rapporten (overall conclusies, lessons learnt) zou men waardevol achten. Dus een stap verder dan “alleen” de rapportages opnemen in de modelaanpak evenementen.

Daarnaast vindt het ministerie het van belang dat evenementen van elkaar kunnen leren (zowel voor wat betreft de organisatie van het evenement als het organiseren van side events rondom het evenement gericht op het realiseren van een grote maatschappelijke impact). De bestaande platform-overleggen acht men betekenisvol (al kan het natuurlijk altijd beter). Het ministerie ziet de overleggen als mogelijkheden om te voorkomen dat het wiel steeds opnieuw wordt uitgevonden en te stimuleren dat de bestaande kennis wordt gedeeld en gebruikt.

⁸ Het Oplage Instituut ofwel HOI, sinds 2016 via de stichting NOM <http://www.nommedia.nl/>.

Twee belangrijke vraagstukken voor het departement zijn de betrokkenheid van het bedrijfsleven en de maatschappelijke impact. De overheid is te vaak sluitpost voor de begroting van een evenement en het ministerie ziet graag het bedrijfsleven meer investeren.

Als goed voorbeeld wordt het rapport over Integriteit van Sportevenementen (Hover et al. 2016) genoemd.

Steden

De geïnterviewde grote steden zijn alle op hun eigen wijze bezig het sportevenementenbeleid verder vorm te geven. Veel gehoorde termen daarbij zijn phrases als “de stad als decor” en “de stad als stadion”. De steden verschillen onderling in de fases waarin ze met hun evenementenbeleid verkeren en de wijze waarop dat beleid gestalte krijgt (zowel in nota’s als in uitvoering). Alle steden hebben een visie geformuleerd op het terrein van sportevenementen en die onderbouwd met een argumentatie over de betekenis van evenementen voor de stad (“we weten waar we het voor doen”). Budgetten zijn veelal gegeven (mega evenementen uitgezonderd), doelstellingen zijn helder zij het vooral input gericht (aantal binnen te halen evenementen in een bepaald tijdsbestek) en minder gericht op zogeheten ‘outcome’ maten (te bereiken doelen met evenementen)

Steden beschikken niet of nauwelijks over budget om zelf onderzoek te doen. Men gebruikt de evaluaties die worden uitgevoerd en de gegevens die daaruit voortvloeien, eventueel aangevuld met de uitkomsten uit lokaal bevolkingsonderzoek. Tot grote vragen in de gemeenteraden leiden de evenementen zelden. De cijfers over economische impact maken daarbij weinig indruk (“daar hoeven we niet meer mee aan te komen, dat wordt toch in twijfel getrokken”). Als er al vragen leven, zijn die eerder op zorgpunten als veiligheid of ‘duurzaamheid’.

Tijd om te investeren in het verzamelen van informatie hebben de geïnterviewden nauwelijks: “Je gaat niet zo’n dag even informatie zoeken”. Men gaat pas gericht op zoek naar informatie als men bezig is een nota of andere tekst op te stellen, maar heeft daarbij vaak het gevoel geen goed overzicht te hebben (“ik heb het gevoel dat ik altijd wat mis”). In sommige steden fungeren kennismanagers die overzichten opstellen van relevante rapporten, maar ook dat werkt niet altijd (“teveel links”). De bestaande overleggen (werkgroep kennisdeling, platform sportevenementen) worden om die reden gewaardeerd, al geeft men aan dat er wel voldoende kwaliteit moet blijven. Uitleg bij wat heel concreet wel en niet heeft gewerkt, wordt als zeer waardevol gezien. Als voorbeeld van een informatieve dienst wordt Skift genoemd⁹. Een actueel vraagstuk is private sponsoring, dat lijkt steeds moeilijker te worden.

Sportbonden

Bonden variëren in de ervaring die ze hebben met sportevenementen en in het type evenementen waar ze mee te maken hebben. De ene bond heeft een vaste routine in het organiseren van EK’s en WK’s, voor de andere is dit nauwelijks aan de orde. Ook de doelstellingen die men met evenementen wenst te

⁹ Zie www.skift.com, verzamelt en analyseert informatie over toerisme. Ook de website / platform / twitter dienst Inside the Games wordt genoemd, zie <http://www.insidethegames.biz/>

bereiken, lopen uiteen. Voor de een is binding en activatie van ongebonden sporters een thema, voor de ander is dat het vergroten van het aantal beoefenaren, het vergroten van de bekendheid van de sport of het mobiliseren van fans.

De cijfers over de economische impact worden gebruikt ter verantwoording en ter ondersteuning van bids. Vergelijkingen met andere evenementen maken sportbonden niet of nauwelijks. Er wordt gesignaleerd dat er veel kennis “in de hoofden” zit, en waarvan het goed is dat die kennis ook wordt geborgd, zoals in de Modelaanpak.

Ook voor de bondsmedewerkers geldt dat de overleggen worden gewaardeerd, vooral vanwege het netwerk dat ze daarmee aanleggen en dat geactiveerd kan worden als de bond om kennis verlegen zit (“personen zijn belangrijker dan boekwerken”). Men merkt wel op dat niet altijd alle onderwerpen evenzeer triggeren. Veel tijd om te investeren in kennisontwikkeling heeft de bondsmedewerker niet (“vakliteratuur lees ik lekker op het strand”; “eens in de twee weken op vrijdagochtend, in principe”). Budget voor onderzoek en kennisontwikkeling is er niet of nauwelijks (“kennis wordt niet begroot”). Veelal laat men de kennisvergaring over aan specialisten die men inhuurt, of aan stagiairs. Waar mogelijk laat men onderzoeken meelopen bij evenementen of in de activiteiten van sponsors of partners van de bond.

Actief op zoek naar kennis gaat men niet veel, maar men houdt (soms) wel bij wat langskomt (“ik scan wat op mijn pad komt, maar als ik ernaar moet zoeken ...”). Een enkeling gaat zelf naar de Wesp webpagina om kennis te nemen van de onderzoeken die zijn gedaan. Liever wordt men echter getriggerd met een bericht in een nieuwsbrief over een actueel onderzoek (“de kern plus een link”).

Waar de bonden onder andere tegenaan lopen, is het genereren van maatschappelijke impact. De bonden zien zichzelf vooral als passant, en vinden dat er meer wisselwerking zou moeten zijn met gemeentelijke counterparts. Die processen kunnen volgens de bonden nog beter. Zowel de modelaanpak als de platformbijeenvakkomsten kunnen daarin volgens de bonden van waarde zijn, en dienen te worden uitgebouwd. Ook het koppelen van onderzoeken aan concrete planvorming verdient nog versterking, aldus de bonden

Evenementenorganisatoren

Evenementenorganisatoren zijn (veelal kleinere) bedrijven die voor eigen rekening projecten entameren en daarin gewend zijn financieel risico te lopen. Sommige organisaties werken niet of nauwelijks met subsidies. Vanuit die commerciële aard staan ze anders ten opzichte van de activiteiten die plaatsvinden binnen het meer publieke domein dan de ondervraagde gemeenten en bonden (“Wesp? Wat is dat?”).

Waar evenementenorganisatoren vooral tegenaanlopen is hoe ze een idee voor een evenement “verkocht krijgen”. Hun ervaring is dat er organisatorisch in Nederland nauwelijks grenzen zijn en dat Nederland alles, buiten het WK voetbal en de Olympische Spelen, makkelijk aan kan. Financiering vinden blijkt echter niet altijd makkelijk, zeker als er niet een overheid is die instapt en een garantie uitspreekt. De cijfers over economische impact worden ter kennisgeving aangenomen, en elementen daaruit (aantal bezoekers, tevredenheid) worden ook wel gebruikt. Desondanks lijkt voor de evenementenorganisatoren het belangrijkste vooral het feit te zijn dat het onderzoek heeft

plaatsgevonden (“Zo’n rapport, 200 pagina’s!”). Organisatoren ontvangen doorgaans ook geen vragen over de evenementen, meestal ‘vangt’ de gemeente dit af.

Men ergert zich soms aan het gebrek aan kennis bij lokale overheden en vooral aan het feit dat er zo weinig gebruik wordt gemaakt van de (praktijk)ervaring die bij de organisatoren is ontwikkeld. De platformoverleggen ziet men daarin een stap vooruit, al acht men het daarin wel belangrijk dat de juiste personen (lees: beslissers) aan tafel zitten.

Een centrale database achten de organisatoren van weinig waarde. Als men al ergens naar op zoek is, dan is die informatie zo specifiek dat die toch niet te lezen valt in een rapport. Ook in deze groep wordt gesignaleerd dat met regelmaat het wiel opnieuw wordt uitgevonden.

Tijd om rapporten door te lezen of op te zoeken geven organisatoren zichzelf niet of nauwelijks. Men verwacht gerichte informatie (“als ik ernaar moet speuren ...”) die snel duidelijkheid verschaft over de essentie van het onderzoek (“gelijk vermelden, in de subject-regel”). Naar informatie over relevante ontwikkelingen wereldwijd is men wel op zoek, maar ook iets dat men beschouwt als het ‘geheim van de smid’ (en dus liever voor zichzelf organiseert).

Denemarken: Sport Event Denmark (SED)

Sport Event Denmark (SED)¹⁰ is in Denemarken dé organisatie die het beleid ten aanzien van sportevenementen vorm geeft en uitvoert. Het ontvangt daartoe middelen vanuit de Deense overheid, die ook in een toezichthoudende rol bij de organisatie betrokken is.

Zelf verzamelt SED geen gegevens over sportevenementen. Het laat sporadisch, voor de grotere evenementen, evaluaties uitvoeren conform de richtlijnen die door Tourism Denmark worden opgesteld, maar doet daar verder niet stelselmatig iets mee. Tourism Denmark integreert die gegevens in hun statistieken over inkomend toerisme. SED ontvangt naar eigen zeggen zelden vragen over sportevenementen in Denemarken.

SED stelt niet zelf monitors op over sportevenementen of andere rapporten. De enige plaats waar informatie gebundeld wordt aangeboden, is het jaarverslag van SED. Daarin staat vermeld dat er in 2015 in Denemarken 35 internationale sportevenementen werden gehouden, die daarmee Denemarken tot het 10de sportevenementenland van de wereld maakten. Verder bevat het jaarverslag enkele kerngegevens over de organisatie zelf en over een selectie van dat jaar georganiseerde evenementen.

De belangrijkste wijze waarop SED kennis deelt en verspreidt is via de ‘Event management course’ die het sinds 2009 aanbiedt. Jaarlijks doen zo’n 20 deelnemers aan de cursus mee, vanuit steden en vanuit bonden. De cursus neemt 5 werkdagen in beslag, verspreid over drie momenten in het jaar. Deelnemers betalen zo’n € 900 om aan de cursus te kunnen deelnemen. Het netwerk dat daarmee wordt aangelegd wordt genoemd als een van de grootste opbrengsten van het deelnemen aan de cursus. “Sitting down and talk” wordt benoemd als de belangrijkste wijze waarop in Denemarken kennis over evenementen wordt gedeeld.

¹⁰ Zie <http://sporteventdenmark.com/> voor meer informatie over de organisatie.

UK: UK Sport en Sport England

UK Sport¹¹ richt zich op het ontwikkelen van topsport (Team GB), met name op het optimaliseren van succes van atleten tijdens de Olympische en Paralympische Spelen. Wat betreft sportevenementen is het de taak van UK Sport om bids en organisatie te ondersteunen. Sport England is georiënteerd op breedtesport en speelt ten aanzien van sportevenementen een ondersteunende rol. Een voorbeeld hiervan is het financieren van activiteiten rond sportevenementen om de positieve maatschappelijke spin-off te vergroten middels het 'engagement fund'.

Zowel UK Sport als Sport England dragen inhoudelijk bij aan nationaal overheidsbeleid ten aanzien van sport en sportevenementen. Beide organisaties worden met publieke middelen gesteund. Het meest actuele beleidsplan dateert van december 2015. Nieuw beleid wordt naar verwachting binnen twee tot tien jaar ontwikkeld.

De meta-evaluatie van de Olympische en Paralympische Spelen van 2012 is volgens Sport England het meest uitgebreide sportevenementenonderzoek dat ooit in het Verenigd Koninkrijk is uitgevoerd. Dit is in opdracht van het Department for Culture, Media & Sport uitgevoerd door een consortium van onderzoekers.¹²

Sinds 2010 selecteert UK Sport jaarlijks acht tot tien (bids voor) internationale topsportevenementen (EK's, WK's) die met publieke middelen en expertise van UK Sport ondersteund worden. In dit selectieproces maakt UK Sport een keuze op basis van de verwachte economische en maatschappelijke spin-off. Voor de geselecteerde topsportevenementen wordt een onderzoeksprogramma opgesteld. Het belangrijkste onderdeel van dit programma is het meten van de economische impact en het peilen van de ervaringen van de evenementenbezoekers. Recentelijk is er binnen deze reeks onderzoeken meer aandacht gekomen voor de 'inspirational impact'. Hiermee doelt UK Sport op de mate waarin de organisatie van sportevenementen dan wel de aldaar geleverde prestaties de bezoekers aanzetten om zelf (meer) te gaan sporten. UK Sport heeft voor de uitvoering van deze onderzoeken een meerjarig contract afgesloten met Sheffield Hallam University.

Op de website www.eventimpacts.com staat informatie over (top)sportevenementen die in het Verenigd Koninkrijk georganiseerd zijn. Dit betreft onderzoeksrichtlijnen en rapporten over eventmentenevaluaties. Volgens UK Sport wordt deze website redelijk goed gebruikt, maar is de site niet compleet en niet actueel. Onderzoeksrapporten ontbreken of alleen samenvattingen worden gepubliceerd. UK Sport wordt net als Sport England zelden geraadpleegd voor informatie over sportevenementen. Het meeste werk wordt gedaan door universiteiten en enkele commerciële bureaus (Sportcal). Deze kennis wordt verder niet structureel gebundeld.

¹¹ Zie <http://www.uk sport.gov.uk/> en <https://www.sportengland.org/> voor meer informatie over beide Engelse organisaties.

¹² Zie <https://www.gov.uk/government/collections/london-2012-meta-evaluation>.

4. Conclusies en aanbevelingen

Belangrijkste lessen

Op basis van de gehouden interviews en de beschikbare literatuur stellen we vast dat er mede door de initiatieven van de Wesp het nodige aan sportevenementenonderzoek heeft plaatsgevonden. Ook de ‘modelaanpak’ en de platformoverleggen van het netwerk Kracht van sportevenementen hebben eraan bijgedragen dat kennis over evenementen beter wordt gedeeld.

Desondanks signaleren we dat de kennisinfrastructuur ten aanzien van sportevenementen niet is meegegroeiwd met de toenemende maatschappelijke en politieke aandacht voor het thema sportevenementen. We signaleren dat relevante kennisorganisaties nauwelijks zijn aangesloten op dit thema, dat er geen sprake is van stelselmatige dataverzameling en monitoring en evenmin van wetenschappelijke verdieping. Er is bij kennisvragers (Rijksoverheid, lagere overheden, bonden en evenementenorganisatoren) niet of nauwelijks budget voor onderzoek, noch in geld noch in tijd. Onderzoek en beleid/praktijk opereren veelal gescheiden en zijn weinig op elkaar betrokken¹³.

De consequentie hiervan is dat er weliswaar richtlijnen zijn, die ook worden herkend en gebruikt in het veld, maar dat er desondanks nog grote verschillen bestaan in de wijze waarop onderzoeken worden uitgevoerd en dus ook tussen de uitkomsten van die onderzoeken¹⁴. Dat geldt zelfs voor een al lang bestaande en veel gebezigde richtlijn ten aanzien van het meten van ‘economische impact’. Grote onderzoeksmatige thema’s worden niet of nauwelijks geadresseerd en er worden niet of nauwelijks stappen gezet met betrekking tot innovatie in dataverzameling en onderzoekstechnieken. Een helder en compleet overzicht van de relevante literatuur en de belangrijkste uitkomsten daarvan, alsmede van de richting waarin het sportevenementenveld zich beweegt, ontbreekt.

De achtergronden hiervan zijn meervoudig. Een factor die meespeelt is dat bij sportevenementen veel (lokale) spelers betrokken zijn. De media-aandacht die sportevenementen ten deel valt, wekt daarbij de indruk dat de betrokken partijen groot en machtig zijn. In werkelijkheid betreft het veelal kleine spelers die werken met krappe budgetten en geringe mogelijkheden om te investeren. Er worden niet of nauwelijks middelen gepoold voor kennisverzameling en -verspreiding. De Rijksoverheid werpt zich in deze nauwelijks op als trekker.

Wat verder meespeelt is dat een sportevenement opzetten en organiseren een heel praktische activiteit betreft. De aard van die praktijk vergt dat veel energie naar het momentum gaat, naar de organisatie en logistiek die het evenement met zich meebrengen, op het ‘moment supreme’ als het evenement daadwerkelijk plaatsvindt. Die zuigkracht trekt de aandacht weg van andere thema’s, zoals kennisverzameling, maar ook van (lastige) kwesties als legacy en spin off ná het evenement.

¹³ Commerciële partijen in de sector (evenementenorganisatoren) ervaren een zelfde sterke scheiding met het beleid.

¹⁴ Zie voor vergelijkbare ervaringen de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO). De ervaringen daar leren dat het opstellen van een onderzoeksrichtlijn wel ertoe bijdraagt dat de verschillen tussen de uitkomsten van de diverse onderzoeken kleiner worden, maar vanwege verschillen in uitvoering van het onderzoek en toepassing van de richtlijnen ook niet helemaal verdwijnen. Zie voor meer informatie, www.sportdeelname.nl.

Focus op het moment is ook zichtbaar in de wijze waarop gedacht wordt over de prestaties van evenementen. Evenementen zijn vaak duidelijk zichtbaar in het straatbeeld én in de media. Die zichtbaarheid laat zich makkelijk vastleggen aan de hand van quotes, foto- en filmmateriaal. Het lijkt erop alsof beleidstoetsende organen (gemeenteraden, Tweede Kamer) zich hierdoor makkelijk laten overtuigen van de ‘kracht van sportevenementen’. De behoefte aan onafhankelijk toetsend onderzoek naar de prestaties van het evenement lijkt in dit beleidsveld minder groot dan bij andere beleidsterreinen (zie bijvoorbeeld de actuele discussie over de betekenis van bewegingsonderwijs; of zie wat de sluiting van een zwembad of voetbalcomplex aan discussies teweeg brengt in gemeenteraden). Er is wel interesse in een ‘evidence base’, maar die interesse is aan grenzen gebonden. Dit impliceert dat men voor lief neemt dat het aangevoerde bewijsmateriaal met foutmarges is omgeven. Ook de ervaringen in Denemarken en de U.K. wijzen in die richting. Daarin speelt ook mee dat het bij evenementen veelal ‘eenmalig geld’ betreft. Het gaat bij investeringen in (individuele) evenementen, niet om uitgaven die jaarlijk een beslag leggen op begrotingsposten. Dat maakt het makkelijk om te accepteren als een investering onverhoopt niet heeft geredeneerd. Bovendien zijn uitgaven aan evenementen doorgaans relatief beperkt, in de marge (min of meer) van grotere budgetposten. Slechts als het evenementenbeleid nadrukkelijk voor een schaa sprong staat, zoals destijds gold voor het Olympisch Plan 2028, ontstaat er behoefte aan meer ‘evidence base’. Dan ook wordt duidelijk wat de implicaties zijn als het daaraan ontbreekt.

In de tussentijd lijkt er vooral behoefte te zijn aan praktische kennis, die op een praktische wijze (mondeling) wordt ontsloten en gedeeld. Vastlegging van die kennis in beschrijvingen van best practices draagt eraan bij om kerninformatie te borgen. Veelal ligt de informatiebehoefte echter een niveau dieper, meer op detailniveau. De bestaande face to face bijeenkomsten worden om die reden gewaardeerd, omdat die gelegenheden scheppen om dieper te graven en om contacten te leggen met personen die over relevante ervaringen beschikken. In de wijze waarop partijen daarover praten, is hoorbaar dat verdieping van die bijeenkomsten, aanscherping, gewenst is om de waarde ervan te behouden en te vergroten.

Bouwstenen voor een SIS (Sportevenementen Informatie Systeem)

Duidelijk is dat er aan de kennisinfrastructuur rondom sportevenementen nog veel te verbeteren valt. Een aantal thema's, zoals de wens onder kennisvragers om snel en zonder veel tijdverlies toegang te hebben tot kerninformatie, of de scheiding tussen onderzoek en praktijk, zijn terugkerende thema's die ook spelen in andere kennisdomeinen (zie Breedveld et al. 2011). Ongeduldige kennisvragers die nauwelijks tijd hebben om zich in onderzoek te verdiepen, kennisaanbieders die zich op afstand voelen staan: het zijn terugkerende issues in een wereld waarin onderzoek en beleid gescheiden praktijken zijn en zich grotendeels onafhankelijk van elkaar ontwikkelen¹⁵.

Het is een illusie om te veronderstellen dat met de volgende voorstellen alle genoemde kwesties zullen zijn opgelost. Ook met de ontwikkeling van een Sportevenementen Informatie Systeem zullen

¹⁵ Waarbij opgemerkt dat de situatie in Nederland nog als relatief gunstig kan worden gekenmerkt. De wisselwerking tussen onderzoek en beleid lijkt in Nederland groter dan in veel van de ons omringende landen (zie Van der Werff 2015).

beleidsmakers in de toekomst blijven vragen om sneller en beter inzicht in lopend onderzoek, en zullen onderzoekers zich blijven verbazen dat hun kennis niet beter wordt benut.

Toch zijn er stappen te zetten die kunnen bijdragen aan een significante verbetering van de huidige kennisinfrastructuur. Die stappen hebben minder betrekking op de ontwikkeling van een database en evenmin op de ontwikkeling van een standaardrapportage, wat het oorspronkelijk plan was. We benoemen als meest belangrijke bouwstenen van een Sportevenementen Informatie Systeem (SIS):

1) Uitbouw van de bestaande face to face kennisuitwisseling

De bestaande vormen van face to face kennisuitwisseling worden zeer gewaardeerd en dienen te worden uitgebouwd, zodat het uitwisselen van kennis meer structuur en diepgang kan krijgen (zie ook de ervaringen in Denemarken). Denkbaar is dat de face-to-face bijeenkomsten worden ondersteund met een who-is-who om de informatie-uitwisseling te stimuleren en een database (a la de lopende Modelaanpak) om kerninformatie vast te leggen.

2) Opzet van een Monitor Sportevenementen, bestaande uit:

1. Een attendingsservice via mail die kennisvragers snel toegang biedt tot de kern van recente onderzoeken plus een verwijzing naar een website / rapport / auteur voor diegenen die zich verder willen verdiepen;
2. Een website waar de betreffende attenderingen en de onderliggende rapporten te vinden zijn en worden becommentarieerd;
3. Een jaar-rapportage die een overzicht biedt van de belangrijkste ontwikkelingen en key-figures in het betreffende jaar;
4. Een kennis back office bestaande uit een netwerk van een beperkt aantal key-experts die gebeld of gemaïld kunnen worden met gerichte vragen en die in staat worden gesteld om daar snel op te antwoorden.

Ten aanzien van punt één, de attendingsservice, is het van doorslaggevend belang dat die hoogwaardige kwaliteit biedt. Dat wil zeggen: relevant in termen van inhoud (aansluiting bij de vraag, juiste bevindingen, waardevolle doorverwijzingen) en in termen van vorm (direct de aandacht trekkend naar de belangrijkste conclusies, bijvoorbeeld in de 'subject-regel' van een mail; juiste balans tussen compactheid en compleetheid, leesbaar en toch ook nauwgezet).

Ten aanzien van punt vier, de kennis back office bestaande uit een beperkt aantal experts, is niet alleen van belang dat de betreffende experts goede kwaliteit leveren en daartoe ook in staat worden gesteld. Het is ook van belang dat er een wederzijdse vertrouwensband ontstaat. Kennisvragers moeten weten dat ze vragen kunnen stellen en zich ook niet beschroomd voelen om dat te doen; key-experts moeten zich kunnen inleven in de positie van de vragenstellers en hun context kunnen begrijpen. Een basisvoorwaarde hiervoor is dat partijen elkaar kennen, en dat het contact vertrouwd voelt. Dat vergt een investering van beide partijen.

3) Investerings in verdiepend onderzoek

Het sportevenementenonderzoek kent een aantal fundamentele vragen die niet worden geadresseerd via de eerste twee bouwstenen, en die met de lopende evaluaties van individuele evenementen ook niet te adresseren zijn. Voorbeelden van dergelijke vragen zijn:

- Het uitvoeren van meer omvattende MKBA's en studies naar de impact van evenementen op lokale economieën;
- Vraagstukken over versterking van het inkomend toerisme, van de sport zelf en van overige maatschappelijke vraagstukken, en de rol van sportevenementen daarin;
- Langere termijn effecten op gevoelens van trots en verbondenheid en op sportdeelname, voorbij de gebruikelijke onderzoeksperiode bestaande uit het evenement zelf en de weken daaropvolgend;
- Scenario-studies, theorie- en conceptontwikkeling;
- Innovatie in dataverzamelingstechnieken (zoals het vastleggen van bezoekersaantallen via 'big data');
- Doorontwikkelen van richtlijnen en de realisatie van een betekenisvol onafhankelijk kwaliteitskeurmerk.

Deze en andere verdiepende studies vergen aanzienlijke investeringen, die de budgetten van lokale stakeholders overstijgen. Bovendien vergen ze een focus ver voorbij de tijdschik van één bepaald evenement. Veelal valt er iets te winnen door evenementen met elkaar te vergelijken. Dergelijke verdiepende studies kunnen door hun grotere scope verder graven dan de huidige standaard evaluaties, en tot diepere en rijkere inzichten komen. Gechargeerd gesteld: één verdiepende studie kan meer inzichten genereren dan tien main stream, zichzelf herhalende evenementenevaluaties.

Vervolgstappen

De kennisontwikkeling rond sportevenementen krijgt een (zeer gewenste) impuls door te bouwen aan een Sportevenementen Informatie Systeem bestaande uit een stelsel van bijeenkomsten, een monitor annex attenderingsservice annex back office vraagbaak, en ruimte om te investeren in verdiepend onderzoek. Logische stappen op weg naar een dergelijk systeem zijn:

- Overleg met het Kenniscentrum Sport en het Mulier Instituut (en de Wesp) hoe zij mee vorm kunnen geven aan met de activiteiten genoemd bij bouwstenen 1 en 2, alsmede hoe die onderdelen mede kunnen worden gerealiseerd met de financiering die beide organisaties van het ministerie van VWS ontvangen;
- Faciliteer de Wesp (financieel) en beleg daar formeel een verantwoordelijkheid voor de realisatie van een systeem van kwaliteitsbewaking (doorontwikkeling richtlijnen en toezicht op toepassen ervan); vraag aan de Wesp om daartoe een voorstel te ontwikkelen en daarin de samenwerking met KCS en Mulier Instituut te benoemen;
- Leg contact met de opstellers van de Kennisagenda Sport en Bewegen (NWO 2016) en oefen invloed uit opdat er binnen nieuwe NWO sportonderzoeksprogramma's meer ruimte komt voor het thema sportevenementen;
- Bespreek met de Rijksoverheid en met de andere stakeholders hoe ver men wenst te gaan met de diverse bouwstenen, met name met het initiëren van verdiepende studies zoals vernoemd bij bouwsteen 3; zie in hoeverre er bereidheid is om middelen te poolen of middelen uit het bestaande Beleidskader aan te wenden voor onderzoek - naar voorbeeld van UK Sport;
- Benoem twee trekkers binnen het netwerk die verantwoordelijk zijn voor de realisatie van het SIS.

Referenties

Breedveld, K., Molleman, G., Smits, F. & Reijgersberg, N. (2010). Kennisagenda sport 2011-2016. 's-Hertogenbosch/Den Haag: W.J.H. Mulier Instituut/ZonMw.

Breedveld, K., Gratton, C., Hoekman, R., Scheerder, J., Stege, J.P., Stubbe, J.H., Vos, S., Mulier Instituut, Sheffield Hallam University, Sport Industry Research Centre, Katholieke Universiteit Leuven & TNO (2013). Study on a possible future sport monitoring function in the EU. Final report. Utrecht: Mulier Institute.

European Commission (2016). *EU Expert Group Good Governance (XG GG). Recommendations on major sport events*. Brussels: European Commission.

Groot, M. de en P. Duijvestein (2013). *Handboek Meer halen uit Sportevenementen. Achterliggend handboek bij checklist maatschappelijke spinoff sportevenementen*. Amsterdam: DSP.

Hover, P., Dijk, B., Breedveld, K. & Eekeren, F. van (Eds.) (2016). Integrity & sport events. Management summary. Factsheet 2016/2. Utrecht: Mulier Institute/Utrecht University.

Hover, P., Straatmeijer, J., Breedveld, K. & Cevaal, A. (2014). Sportevenementen in Nederland. Over sportevenementen en hun maatschappelijke betekenis. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Ministerie van VWS (2013). *Beleidskader Sportevenementen*. Den Haag: ministerie van VWS.

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (2016). *Nationale kennisagenda sport en bewegen. Van traplopen tot podium*. Den Haag: Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Werff, H. van der, Verhoofstad, A. & Zande, M. van der (2015). *Sport research infrastructure. An exploratory research in five European countries*. Utrecht: Mulier Institute.

Bijlage A Ondervraagde personen en organisaties

Voor het project zijn individuele gesprekken gevoerd met de volgende personen:

Mark van den Heuvel	Wesp
Peter-Jan Mol	Kenniscentrum Sport
Lex Kruijver	Respons
Helmi Ramakers en Han Haitsma	Ministerie van VWS
Jerry Bingham	UK Sport
Lars Lundov	Sport Event Denmark
Andrew Spiers	Sport England

In aanvulling hierop zijn drie groepsgesprekken gevoerd met de volgende vertegenwoordigers vanuit de overheid, vanuit sportbonden en vanuit evenementenorganisatoren:

Champ Bouwman	NBTC
Crissi Maassen	Gemeente Rotterdam
Patricia Mars	Gemeente Amsterdam
Ilke Meertens	Gemeente Den Haag
Eric Geijtenbeek	KNKV
Sybrecht Lensink	NOC*NSF
Tim Smit	KNSB
Joost Vettorato	KNHB
Eric Kersten	The Organizing Connection
Niels Markensteijn	TIG Sports
Patrick Wouters van den Oudenweijer	House of Sports
Imre van Leeuwen	Shivers